

ДЕЈАН М. РАДУЛОВИЋ*
Правни факултет за привреду и правосуђе
Нови Сад
САРА ЗАРУБИЦА**
Докторант на Правном факултету

UDC: 368:347.2
Прегледни рад
Примљен: 29.10.2021
Одобен: 30.11.2021
Страна: 135–155
DOI: 10.51738/Кpolisa2021.18.2p.1.10

ПОТРЕБА И РАЗЛОЗИ ЗА ОСИГУРАЊЕМ ЈАВНИХ БЕЛЕЖНИКА ПРИЛИКОМ ОБАЉАЊА ЈАВНОБЕЛЕЖНИЧКЕ ДЕЛАТНОСТИ

Сажетак: У овом раду аутори истражују потребе и разлоге за осигурањем јавних бележника приликом обављања јавнобележничке делатности. Рад треба да истражи и одговори, који је интерес државе, јавних бележника и странака, у вези с обављањем јавнобележничке делатности, правни основ и начин спровођења осигурања од професионалне одговорности јавних бележника, одређивања висине осигураног случаја, настанак осигураног случаја, упоредно-правна решења јавнобележничког права. Рад се бави лицима која су учесници осигурања (осигураник, осигуравач, оштећено лице и друга лица обухваћена осигурањем), појму и предмету осигурања, у овом случају осигурању од професионалне одговорности, ризику који оно носи, заштита оштећеног лица, као и обезбеђење заштите имовине осигураника.

Кључне речи: професионална одговорност, јавнобележничка делатност, осигурање од одговорности, штета, заштита странке, треће оштећено лице, јавни бележник

Увод

Јавнобележничка делатност коју обавља јавни бележник, а која произилази из обављања законом прописаних послова, од пресудног је значаја и утиче на његову одговорност. Јавно бележништво представља спој слободне професије и јавне службе. „Савремена организација јавног бележништва препознаје јавно бележништво као самосталну, независну и слободну професију коју врше приватна лица.” (Шаркић и др. 2019, 144) Приликом пружања различитих услуга (легализације приватних исправа, солемнизације исправа,

* sode.radulovic@gmail.com

** posucamsara@gmail.com

сачињавања јавно бележничких записа у одређеним случајевима, обављању послова поверених решењем надлежног суда), за коју наплаћује одређену награду и накнаду од странака, постоји ризик од професионалне одговорности јавног бележника. Та одговорност која се поистовећује са осигурањем од грешака и пропуста, може довести до вишеструких врста одговорности: грађанске, дисциплинске, кривичне, прекршајне.

Јавни бележник приликом обављања јавних овлашћења, доприноси правној сигурности и извесности у правном преносу својине на непокретностима, издавањем јавних исправа које имају својство извршности или веродостојности у складу са законом (оставинска решења, заложне изјаве, солемнизоване исправе), које садрже одредбу о извршности. Својом непристрасношћу приликом поступања, јавно бележништво пружа своје услуге без фаворизовања интереса одређене странке у поступку, чиме се ова професију издваја и сматра службом од јавног поверења. Услуге које пружа јавни бележник, одређују његову одговорност, која произилази из обављања законом прописаних послова.

Јавни бележник је самосталан и независан у свом раду у складу са законом, подзаконским актима и актима Јавнобележничке коморе Србије (у даљем тексту: Комора), дужан је да поступа у складу с прописима и начелом савесности и поштења, дужан је да одбије обављање службене радње у законом прописаним случајевима.

Правни положај јавног бележника може се рећи да је хибридан, јер се он са једне стране јавља у својству јавног службеника, а са друге у својству предузетника. Јавно бележништво има карактер слободне професије, али и јавне службе (Verstapen 2013, 26-27, Иванчевић 2012, 67). Јавни бележник с једне стране, за свој рачун и у свом интересу обавља јавна овлашћења у складу са законом, а с друге стране има финансијску зависност од пружања својих услуга што већем броју клијената.

Обављањем јавнобележничке делатности, остварују се интереси:

- *државе*: адекватно функционисање националног правног система, обезбеђује се адекватна заштита људских права и основних слобода олакшаним приступом правним услугама које пружа независна правничка служба, заштита грађана од разних правних несигурности и злоупотреба у тренутку закључења правног посла;

- *странака*: доприноси правној сигурности и спречавању судских спорова, грађанин своја права остварују брже (Andressen 2009, 165; Murray 2011, 279), да правни интерес буде законито и потпуно остварен, у складу са њеном вољом, јавни бележник мора поучити странке о садржини и правним последицама правног посла и упозорити их на њихове нејасне, неразумљиве или двосмислене изјаве;

- *јавних бележника*: ради се о предузетнику који жели да његова канцеларија у свему функционише у складу са законом, ради стицања добити, да путем пружања непристрасног и стручног савета странкама помогне да постигну споразум и тако остваре своје интересе, а тиме и бележник остварује свој предузетнички циљ и јавни интерес (Иванчевић 2012, 67). Јавном бележнику није у

интересу да на његов рад буде притужби или да се поводом његових исправа које је издао води парнични поступак ради накнаде штете, јер одговара са целокупном својом имовином за грешке и пропусте који настану.

Према томе, јавни бележник је лице од заједничког поверења како за државу, тако и за странку, јер ствара правну сигурност у правним пословима, делује превентивно и спречава могуће судске спорове. Он помаже да странке постигну споразум ко обезбеђује интересе свих сауговарача. У обавези је да упозори странке када су у питању забрањени или штетни послови и на тај начин доприноси да се правни послови обаве на законит начин и отклоне све неправилности и незаконитости на самом почетку.

Јавнобележничка служба је јавна служба коју јавни бележник обавља за свој рачун и у свом интересу. Према одредбама Закона о јавном бележништву (у даљем тексту: ЗЈБ) изричито је је забрањено јавним бележницима да обављају друге послове и занимања, као и да обављају послове који нису у складу са угледом и достојанством јавног бележника (Закон о јавном бележништву 2015, чл. 5).

Јавни бележник одговара за сваку штету коју су проузроковали јавнобележнички приправник, јавнобележнички сарадник, јавнобележнички помоћник, као и административно особље које ради у јавнобеленичкој канцеларији, независно од тога да ли они, према општим правилима, самостално одговарају. (Николић и др. 2020, 203.)

Осигурање од професионалне одговорности (у даљем тексту: осигурање) је по правилу обавезно до одређеног новчаног износа, али може бити и добровољно. Јавни бележници према нашем законском решењу, морају закључити уговор о осигурању од одговорности пре почетка рада и то могу да учине преко своје Коморе.

Када је у питању законско регулисање обавезе осигурања јавних бележника на нивоу Европске уније, члан 23. Директиве 2006/123/ЕУ о услугама на унутрашњем тржишту, прописује да државе чланице могу прописати обавезно осигурање за пружаоца услуга које представљају посебан ризик по здравље и безбедност корисника услуге или треће лице, и то сразмерно природи и обиму ризика, али у чл. 2 тачка (И) изричито искључује своју примену на јавне бележнике. Државе чланице нису у обавези да уведу обавезно осигурање јавних бележника. Рецимо, Грчка, Шпанија, велика Британија нису законом прописале обавезно осигурање јавних бележника, за разлику од других земаља ЕУ где та законска обавеза постоји као што су Аустрија, Белгија, Француска, Италија, Немачка, Мађарска итд. као и 27 држава САД-а.

Правни статус јавних бележника и обављање јавнобележничке делатности

Јавнобележничка делатност је законски правно уређена делатност. ЗЈБ је прописано ко све може да се бави њоме, под којим условима, на који начин и с којим правним последицама. Србија се определила за јавно бележништво ла-

тинског типа, које је типично за правне системе европског континента у којима се одређена јавна овлашћења законском нормом поверавају правницима као носиоцима слободне или правно уређене јавнобележничке професије, да их они обављају самостално и независно, у своје име и јавном интересу.

Јавни бележник латинског типа је носилац јавног овлашћења (чл. 2 ЗЈБ). Реч је о овлашћењима која изворно припадају држави односно о овлашћењима која по уставу држава има и врши преко органа судске и извршене власти. Јавни бележник је по свом правном статусу самосталан и независан ималац јавних овлашћења, носилац јавне службе и личност од јавног поверења.

Поред јавног бележника, ЗЈБ су јавна овлашћења поверена и Комори, као професионалном удружењу јавних бележника (чл. 118-133 ЗЈБ). На одговорност Коморе за штету коју она сама проузрокује трећим лицима, сходно се примењују правила о грађанској одговорности јавних бележника (чл. 58. ст. 5. ЗЈБ). То значи да држава не одговара за штету коју Комора проузрокује трећим лицима у обављању своје делатности.

Јавно бележништво је служба од јавног поверења. Законодавац прави разлику између јавног бележништва као службе, те јавног бележника који обавља делатност као искључиво и стално занимање, док му не престане делатност у складу са законом. (Николић и др.188) Према томе, јавни бележник, обавља јавну службу- службу од јавног поверења, али он није ничији службеник или запослени. Он предузима службене радње у властито име, не ради у име државе која га је именovala, нити у име странака. Рад јавног бележника, не наплаћује држава, већ он наплаћује од странака награду за свој рад у складу са Јавнобележничком тарифом коју утврђује надлежни министар по претходно прибављеном мишљењу Коморе. Он није слободан у вршењу овлашћења која су му поверена законом, ограничен је интересима јавне службе коју обавља, а слободан је само под условом да се руководи интересима законитог и савесног обављања јавнобележничке службе (Закон о јавном бележништву 2015, чл. 9). Савесно поступање је поступање у складу с правилима струке и у јавном интересу. Јавног бележника не обавезује само правила струке, него и јавно поверење које му је указано. За њега важи строжији стандард него за адвоката.

Статус службених лица, јавни бележник има према члану 112. ста 3. тачка 3. Кривичног законика, према којем ако је извршилац одређеног кривичног дела означено службено лице, у том случају јавни бележник, може да буде извршилац тог дела ако другачије не произилази из обележја дела или одговарајућег прописа. Јавни бележник може да одговара и за дела која нису у вези с обављањем јавнобележничке делатности по општим правилима о кривичној одговорности. Одговорност за кривично дело или прекршај не искључује дисциплинску одговорност јавног бележника.

Ширина овлашћења јавних бележника условљена су не само типом нотаријата коме припадају, него и правном систему коме припадају, англосаксонском и континенталном, где су та овлашћења већа, а у неким другим земљама мања. У земљама где су овлашћења већа, јавни бележници су истовремено и чланови адвокатских комора (у Немачкој обављају јавнобележничке и

адвокатске послове истовремено), док у другим не могу истовремено обављати послове адвоката и јавног бележника ,нпр. у Француској, Грчкој, Србији. (Тодоровић Simenoides 2013, 18, Закон о јавном бележничтву 2015, чл. 5, ст. 1).

Јавно овлашћење које је на јавног бележника пренето, има карактер надлежности. Јавни бележник не може да ускрати предузимање службене радње, осим у законом прописаним случајевима (Закон о јавном бележничтву 2015, чл. 53). Нпр. када странка захтева да јавни бележник предузме одређену радњу ради постизања недопуштеног или непоштеног циља или да би створила привид у правном промету, избегла законске обавезе или противправно оштетила треће лице, када утврди да странка нема пословну способност или из другог законског разлога не може пуноважно закључивати правне послове, изузев ако у поступку учествује законски заступник тог лица, када располаже са чињеницама да странка нема озбиљну и слободну вољу да закључи одређени посао.

У јавнобележничку делатност спада састављање јавнобележничких исправа (записа, записника, потврда и овера) о правним пословима и другим чињеницама од значаја за правни промет, обављање других послова које суд по закону може својом одлуком да повери јавном бележнику (спровођење одређеног поступка или предузимање одређених радњи у судском поступку), као и примање различитих ствари (исправа, предмета од вредности и новца у јавнобележнички депозит. Исправе које је саставио и потврдио јавни бележник имају доказну снагу јавних исправа као да их је сачинио суд. Решења јавног бележника донета у поступцима које је он спровео као повереник суда имају исто правно дејство као одлуке самих судова у могу се оспоравати истим правним лековима. Јавнобележнички депозит се по свом карактеру, режиму и правном дејству не разликује од судског депозита. Посао јавног бележника је да чува оригиналне исправе које је саставио и да издаје њихове преписе, да јавно потврђује чињенице, да саветује странке о питањима која су предмет његове делатности, да обавља друге законом предвиђене послове.

Облици одговорности према настанку

Одређене професије као што су лекари, адвокати, бележници, ветеринари, ревизори, посредници осигурања и др. даваоци професионалних услуга, својим обављањем могу да проузрокују штету лицима којима пружају професионалне услуге. Због тога они по закону одговарају услед професионалних пропуста за проузроковану штету, пре свега својим клијентима.

Одговорност за штету јавних бележника, представља специфичан облик одговорности јер обављање послова од стране јавног бележника, састоји се у пружању интелектуалних услуга (давање савета, решавање конкретних проблема, предузимање одређених радњи). Јавни бележници као носиоци слободних професија подлежу грађанској, дисциплинској и кривичној одговорности у случајевима када поступају противправно. Догађа се да погрешан поступак јавног бележника као носиоца слободне професије буде основ за сва три обли-

ка одговорности. У праву свих европских земаља прихваћен је став да се одговорност носилаца слободних професија по основу кривиче поставља само уколико је активност професионалца у току обављања професије била погрешна и ако је при томе нанета штета трећем лицу (Дабић, 2009, 24).

Професионална грешка може да се испољи и кроз пропуштање чињења, у погрешно предузетим радњама као и у не предузимању радњи. Терет доказивања кривиче јавног бележника је на оштећеном који је у обавези да докаже постојање услова за одговорност носиоца слободне професије-постојање радње из које је проистекла штета, настанак штете, узрочну везу и кривицу штетника (Дабић 2010, 46).

Само утврђивање чињеничног стања у погледу учињене грешке јавног бележника не би требало да представља проблем јер је јавнобележничка професија формална служба у којој остају као доказ обављеног посла писани документи. За пропусте у раду јавног бележника, као професионалног лица, не мора се увек доказивати да је била присутна зла намера. Сматра се да је довољно да странка докаже да је претрпела штету, да се штета може довести у везу са радњом или пропуштањем радње од стране јавног бележника (Шаркић 2004, 41).

Грађанска одговорност јавних бележника - настаје због правних норми грађанског права и најчешће се своди на обавезу накнаде штете: настаје противправним понашањем физичког или правног лица; противправно понашање мора за последицу имати проузроковање штете; штету је дужан да надокнади штетник, а у одређеним правним ситуацијама одговорно лице, које није проузроковало штету; садржина грађанске одговорности је накнада штете која увек погађа имовину лица одговорног за штету; ова одговорност је по правилу преносива (Бабић 2009, 172). Ову одговорност утврђује и санкције изриче надлежни суд као државни орган.

Грађанска одговорност јавних бележника има одређене специфичности које су условљене посебним правним положајем јавног бележника и специфичном правном природом јавнобележничке делатности. Јавни бележник одговара по општим правилима о деликтној (вануговорној) одговорности за штету коју у обављању бележничке делатности проузрокује он сам или неко од лица за која он одговара. Јавни бележник не може да поступа у предмету у којем је пуномоћник странке, то представља законски разлог за његово изузеће (Закон о јавном бележничтву 2015, чл. 54). Послове које обавља јавни бележник обавља по јавном овлашћењу које му је пренето законском нормом. Он је дужан да то чини неепристрасно-независно од државе која га је именовала, али и од учесника у јавнобележничком поступку и других приватноправних субјеката. Он саветује обе стране у поступку, а поступа у складу с интересима јавнобележничке делатности која му је поверена.

У нашем правном систему јавни бележници обављају јавнобележничку делатност као искључиво занимање, које је неспојиво са обављањем адвокатуре и другим плаћеним занимањима и функцијама. Јавном бележнику је дозвољено да обавља функцију у Комори и у међународним јавнобележничким уд-

ружењима, да буде извршилац тестаментна, старалац заоставштине, старалац пословно неспособног лица, медијатор, арбитар, судски преводилац и да повремено и допунски обавља научну, наставну и уметничку делатност (Закон о јавном бележничтву 2015, чл. 5. ст. 2). У тим случајевима јавни бележник одговара по правилима о уговорној одговорности, нпр. за штету проузроковану повредом обавезе из издавачког уговора који је као аутор закључио обављајући научну или уметничку делатност, за штету коју проузрокује обављајући преводилачке послове.

Јавни бележник може да одбије да обавља послове из оквира своје делатности само из разлога који су изричито прописани законом (Закон о јавном бележничтву 2015, чл. 9. ст. 2.), дужан је да поступа у складу с начелом савесности и поштења (Закон о јавном бележничтву 2015, чл. 9 ст. 1). У случају да наступи штета, странка у јавнобележничком поступку стиче право према јавном бележнику да јој ту штету надокнади, под условом да је штету проузроковао обављајући јавнобележничку делатност на начин на који то није требало да чини.

Грађанска одговорност јавног бележника јесте вануговорна одговорност и када он проузрокује штету у вези са чувањем предмета јавнобележничког депозита или предмета испуњења обавезе. Депозитне послове јавни бележник обавља као ималац јавног овлашћења које му је пренето законском нормом. До штете може доћи када јавни бележник неовлашћено одбије да прими предмет на чување или када на погрешан начин чува предмете које је примио у депозит, а они нестану, буду оштећени или уништени. Овлашћење које странка даје јавном бележнику није јавноправне него приватноправне природе. Његов извор је правни посао, а не закон. Јавни бележник не може да одбије ово овлашћење ако нису испуњени законски услови под којима он изузетно може да одбије обављање послова у оквиру своје делатности (Закон о јавном бележничтву 2015, чл. 9 ст. 2).

Према чл. 58. ст 1. ЗЈБ, јавни бележник је дужан да накнади штету коју је проузроковао у обављању делатности. Ако штету проузрокује изван оквира јавнобележничке делатности, јавни бележник одговара по општим правилима о грађанској одговорности. За сва питања која нису посебно уређена ЗЈБ (Закон о јавном бележничтву 2015, чл. 50 ст. 6, чл. 58, 170. ст. 3 и 4.), примењују се општа правила о одговорности за проузроковану штету, када је у питању област грађанске одговорности јавних бележника.

Дисциплинска одговорност - посебно је значајна у слободним професијама где се делатности обављају потпуно аутономно. Циљ је да се осигура заштита колективног професионалног интереса (Кнежевић-Поповић, 2009, 216). Ова одговорност је спона између грађанске и кривичне одговорности, зато и постоје сличности и разлике између дисциплинске одговорности са једне стране и грађанске и кривичне одговорности са друге стране у области слободних професија. За дисциплинску одговорност је карактеристично питање дисциплинске повреде, казне и поступка. Њу утврђују дисциплински органи формиран при професионалним удружењима у уређеном дисциплинском поступку.

ЗЈБ уређена је једино детаљно дисциплинска одговорност јавног бележника за незаконитост рада приликом обављања јавнобележничке делатности, чиме се повређује и углед јавног бележничтва као службе од јавног поверења (Закон о јавном бележничтву 2015, чл. 149-164, Кнежевић-Поповић 2009, 215-232). О осталим облицима одговорности јавних бележника, закон се много не бави.

Јавнобележничка кривица - код кривичне одговорности њена последица је казнена санкција, која погађа личност учиниоца кривичног дела, а последица грађанске је накнада штете, која има за циљ да успостави стање које је било пре него што је настала штета или да се та штета накнади у новцу. Ову одговорност утврђује и санкције изриче надлежни суд као државни орган.

Кривица у нашем грађанском праву представља погрешно поступање одговорног лица, а не као његова свест или воља одређених квалитета (Орлић 2009, 179-198). Кривица је пооштрена када штету проузрокује стручњак. За заснивање одговорности стручњака довољна је обична непажња, која се у нашем праву обориво претпоставља под условом да је утврђено постојање штете и узрочне везе као сталних и општих услова за заснивање одговорности. Постојање те непажње цени се на начин да није довољно да се штетник понашао као разуман и пажљив човек, већ се од њега захтева разборитост и пажљивост доброг стручњака. Несумњиво је да се јавни бележник квалификује као стручњак у контексту утврђивања његове грађанске одговорности.

Приликом просуђивања да ли се поступање јавног бележника које је довело до штете квалификује као скривљено, суд треба да упореди понашање конкретног јавног бележника коме су поверена јавна овлашћења с понашањем разумног и пажљивог, искусног и правнички веома образованог јавног бележника под истим околностима. У случају да нађе да се конкретан јавни бележник није понашао на овај начин, тј. онако како се од њега могло основано очекивати, суд треба да утврди да је тај јавни бележник крив у грађанско-правном смислу.

Од јавног бележника се очекује да поступа у складу са законом. Он не сме да ускрати обављање службене радње без законског упоришта или да повреди законску дужност чувања јавнобележничке тајне. Он не сме да поступа нестручно, пристрасно и несавесно, не сме да крши правила јавнобележничке службе, да вређа јавно поверење које му је указано.

Јавни бележник погрешно поступа ако не упозори странке на рушљивост уговора који закључују, ако пропусти да унесе у уговор то што странке склапају такав уговор упркос његовом упозорењу, ако пропусти да провери статус непокретности приликом закључења уговора који се односи на ту непокретност, ако пропусти да обезбеди предмете које је преузео у јавнобележнички депозит и просторије у којима чува те предмете, ако зна да је пуномоћје отказано па ипак легализује потпис, онда на његовој страни постоји кривица. Није довољно да јавни бележник поступа *lege artis* тј. поштује стандарде своје струке, него и *bona fide* тј. да не занемари сазнања која случајно има. Нпр. непоштовање стандарда своје струке од стране јавног бележника, би било постојање

одсуство разборитости и пажљивости у поступања по професионалним стандардима, што представља његову кривицу, а занемаривања одређених сазнања која има било би ако јавни бележник сазна да је отказано пуномоћје особи која се представља као пуномоћник једне уговорне стране или да се ради о фалсификованом пуномоћју, личном документу, па та своја сазнања занемари онда он поступа скривљено и треба да одговара за штету која је у узрочној вези с таквим његовим поступањем. Одговоран је јавни бележник који не чува или на неодговарајући начин чува оригинале исправа које је саставио, ако са недовољно пажње потврђује чињенице за које је морао да зна да нису тачне.

За јавне бележнике поред општих правила о одговорности по основу кривице (у које спадају настала штета, узрочна веза између противправне радње и настале штете и кривица штетника), примењује се и стручна (професионална) одговорност за причињену грешку (радња из које је проистекла штета, која мора бити противправна-професионална грешка, тј. да је поступање било противно правилима одговарајуће струке (Дабић 2009, 54) Оваква одговорност је присутна код лекара и медицинског особља, али и код јавних бележника. Терет доказивања кривице јавног бележника је на оштећеном, који је у обавези да докаже постојање услова за одговорност јавног бележника, постојање радње из које је проистекла штета, настанак штете, узрочну везу и кривицу штетника (Иванчевић 2012, 68-69).

На крају из свега можемо закључити да кумулирањем стручне грешке и професионалне кривице као услова за заснивање грађанске одговорности јавних бележника имало би следеће неприхватљиве последице: 1) јавни бележник би могао да се ослободи одговорности ако докаже да строго узев није учинио стручну грешку-независно од тога колико је био разборит и пажљив у своме поступању; 2) то би значило да је одговорност јавног бележника теже засновати него остале облике субјективне одговорности за штету, пошто би се само за одговорност јавних бележника захтевала протиправност (у облику стручне грешке) уз преостала три услова за заснивање субјективне одговорности; 3) у постојећој контрукцији претпостављене кривице одговорност јавних бележника морао би да доказује оштећеник у својству тужиоца, што значи да би оштећеник коме је штету проузроковао јавни бележник био у тежем материјалном и процесном правном положају од осталих оштећеника.

Врсте одговорности према субјекту

Одговорност државе за поступање јавног бележника - јавни бележник нема својство ни државног органа нити државног службеника, није заступник странке у јавнобележничком поступку, нити је заступник државе која га је именovala. Он је лице које је овлашћено да обавља послове одређене ЗЈБ (Закон о јавном бележништву 2015, чл. 52.), предузимајући на тај начин различите службене радње, којима се обезбеђује сигурност у правном промету, чинећи то у сопствено име, а не у име државе. Правила о одговорности државе за штету коју трећим лицима проузрокује њен орган или државни службеник

не могу се применити на случај када штету проузрокује јавни бележник (Закон о јавном бележништву 2015, чл. 58. ст. 4.). Одговорност државе за јавног бележника не може се засновати по правилима одговорности за другога.

Држава је законском нормом на јавног бележника пренела одређена јавноправна овлашћења. Према томе, држава је задужила приватни субјект (приватно лице које је сама именовала), да уместо ње обавља делатност коју је она сама изворно дужна да врши у јавном интересу и преко органа управе и судске власти.

Држава се изричито законским правилом заштитила и изузела од одговорности за штету коју јавни бележник проузрокује учесницима у јавнобележничком поступку или др. оштећеним лицима, приликом обављања јавне функције која му је поверена. Држава не одговара за погрешно поступање јавног бележника, који и није њен службеник, нити њен орган, већ она може да одговара за погрешно поступање својих органа, које је довело до штете у вези са обављањем јавнобележничке делатности. Да би држава могла бити одговорна, неопходно је да се докаже да је штета коју је претрпела странка у јавнобележничком поступку или неки други оштећени, проузрокована: 1) погрешним поступањем министра приликом именовања одређеног лица за јавног бележника (*culpa in eligendo*); 2) погрешним поступањем суда који је својом одлуком јавном бележнику поверио спровођење одређеног поступка или предузимање неке радње у судском поступку (*culpa in eligendo*); 3) погрешним поступањем министарства надлежним за правосуђе, које врши надзор над јавнобележничком делатношћу или суда који надзире јавног бележника којем је поверио обављање одређених радњи или спровођење одређеног поступка (*culpa in vigilendo*); 4) погрешним поступањем органа који јавном бележнику даје одређена упутства и инструкције (*culpa in instruendo*).

Држава је законом прописала да суд доноси решење о одузимању повереног посла јавном бележнику уколико тај јавни бележник ради на штету странака, његово поступање ствара им непотребне трошкове, неоправдано одуговлачи поступак, тј. када доношење таквог решења одређују други оправдани разлози (Закон о ванпарничном поступку 2015, чл. 30ж ст. 1). У случају да суд погрешно, тако да пропусти да донесе решење о одузимању повереног посла јавном бележнику, упркос постајању оправданих разлога за доношење такве одлуке, држава би требало да одговара за штету коју сноси странка у јавнобележничком поступку.

Одговорност за другога - Сва посебна обележја јавнобележничке одговорности важе само ако је јавни бележник штету проузроковао у јавнобележничком својству, вршећи јавнобележничку делатност. Јавни бележник је дужан да надокнади штету коју је проузроковао у обављању делатности (Закон о јавном бележништву 2015, чл. 58.). Јавни бележник може да одговара по правилима од одговорности за другог, и то за лица која су запослена код јавног бележника: јавнобележничког приправника, сарадника, помоћника, административно особље (Закон о јавном бележништву 2015, чл. 58. ст. 2.), као и лице које је јавни бележник одабрао да обезбеђује просторије у којима се чувају ствари положене у јавнобележнички депозит (Закон о јавном бележништву 2015, чл.

170 ст. 2 и 3), без обзира на самосталну одговорност ових лица, али само ако је та штета настала приликом обављања јавнобележничке делатности. У случају да ова лица проузрокују штету трећим лицима, јавни бележник одговара за њихово поступање. Јавни бележник одговара за њих без обзира на постојање властите кривице, он одговара за сваку штету коју погрешним поступањем у обављању послова у домену јавнобележничке делатности они проузрокују.

Законодавац изричито прописује да је јавни бележник (примењује се и на јавнобележничког заменика, в.д јавног бележника (Закон о јавном бележништву 2015, чл. 50. ст.1.), Комору која својим поступањем неке проузрокује штету (Закон о јавном бележништву 2015, чл. 58. ст. 5.) дужан да накнади штету коју је проузроковао у обављању своје делатности (Закон о јавном бележништву 2015, чл. 58. ст. 1).

У случају да је јавни бележник спречен да у једном дужем временском периоду обавља своју делатност, он себи одређује заменика из реда јавних бележника и јавнобележничких помоћника. Ако се деси, да лице које је заменик јавног бележника, приликом обављања јавнобележничке делатности, проузрокује штету трећем лицу, за ту штету ће солидарно с њим одговорати и јавно бележник који га је одредио за свог заменика. Јавни бележник ће одговорати са својим замеником солидарно и када пропусти да га одреди, а то уместо њега учини председник Коморе.

У случају смрти јавног бележника, његов суспензије, лишења пословне способности, лишења статуса или одрицања обављања јавнобележничке делатности, Комора, одређује в.д. јавног бележника, из реда суседних јавних бележника и јавнобележничких помоћника. Ако именовани в.д. јавног бележника проузрокује штету обављајући своју делатност, солидарно с њим за ту штету одговара Комора која га је одредила (Закон о јавном бележништву 2015, чл. 46, 47 и 49.).

Јавни бележник који је исплатио накнаду оштећенику има право да му лице за које је одговарао надокнади плаћени износ ако је то лице штету проузроковало намерно или грубом непажњом. У том случају јавни бележник мора да докаже квалификовану кривицу штетника који ју је проузроковао својим поступањем, јер претпоставка кривице важи само за њихову обичну непажњу. Јавни бележник те то право изгубити ако не захтева надокнаду од штетника у року од једне године од када је исплатио накнаду (Закон о јавном бележништву 2015, чл. 58. ст 3. и чл. 170 ст. 4.). Директна одговорност штетника према оштећеном може се засновати са на њиховој доказној намери (Закон о облигационим односима 2020, чл 170. ст. 2).

Одговорност уз другог - постоји када јавни бележник тј. Комора солидарно одговарају с јавнобележничким замеником тј. в.д. јавног бележника за штету коју ови субјекти проузрокују у обављању јавнобележничке делатности (Закон о јавном бележништву 2015, чл. 50. ст. 6.).

Јавни бележник одговара уз лице које је одабрао за јавнобележничког заменика, али само ако је и оно одговорно. Комора одговара уз лице које је именovala за в.д. јавног бележника, али само ако је и то лице одговорно. Када

јавни бележник одговара за своје помоћнике, сараднике, приправнике и административно особље, њихова одговорност није услов за заснивање одговорности самог јавног бележника. Јавни бележник одговара уз јавнобележничког заменика и када тај заменик не одговара за себе, него по правилима о одговорности за другога, тј. за помоћника, сарадника, приправника или административно особље. Комора одговара солидарно с в.д. јавног бележника и када он сам одговара по правилима о одговорности за другога.

Квалификовани облик кривице јавнобележничког заменика не гарантује јавном бележнику право на накнаду износа плаћеног на име накнаде штете, него суд одређује уделе јавног бележника и јавнобележничког заменика у штети, узимајући у обзир тежину кривице и тежину последица које су проистекле из деловања сваког од њих. Ако суд не може да утврди уделе у штети једног и другог, онда на сваког пада једнак део, изузев ако правичност налаже другачије. Исто важи за Комору и в.д. јавног бележника као солидарне дужнике.

Обавезност осигурања од одговорности

С обзиром да држава не одговара и не гарантује за штету коју трећим лицима проузрокује јавни бележник, као носилац јавне функције, законом је прописана обавеза јавног бележника да уговори осигурање од одговорности за штету коју обављањем јавнобележничке делатности проузрокује он сам или неко од лица које он одговара. Јавном бележнику су поверена јавна овлашћења, али он није део државног апарата, што је и основни принцип латинског нотаријата (International Union of Notaries). ЗЈБ није прописан обвезујући минимални износ осигурања, као и обавеза да са тим свака странка која је корисник услуга јавног бележника буде претходно упозната.

Обавеза осигурања јавних бележника у Србији прописана је искључиво за финансијске штете које су проузроковане радњом јавног бележника и лица која раде за њега. Под радњама које јавним бележником предузима, а за које је одговоран према странкама и трећим лицима, подразумевају се:

- састављање, оверавање и издавање јавних исправа о правним пословима, изјавама и чињеницама на којима се заснивају права и оверавање приватних исправа, јавни бележник се стар о тачности и истинитости исправа које сачињава;
- закасни са уписом промене носиоца права својине у катастар непокретности на основу уговора који је потврдио, чиме стицалац својине претрпи одређену штету (нпр. продавац непокретности стави хипотеку у корист свог повериоца чиме јавни бележник одговара за претрпљену штету купцу непокретности);
- преузимање на чување исправа, новца, хартија од вредности и др. предмета, као и чување ствари у поступку извршења (Шаркић, 2004, 402);
- обављање послова по одлуци суда, који му се могу поверити по закону;
- због пропуштања одређених радњи због којих није дошло до обављања неког посла на време, несавесног и недомаћинског пословањем површношћу или непажњом, што доводи до губитка добити за клијента;

- поступа противно законској забрани у правним пословима у којима му није дозвољено да поступа, прописано је да јавнобележничка исправа нема правно дејство јавне исправе (Закон о јавном бележничтву 2015, чл. 54.);
- одбије да учествује у радњама које се врше са недозвољеном и непоштеном намером, а намером избегавања законске обавезе, ради предузимања радње која је према закону недопуштена, као и да упозори странку да нема право да закључи одређени правни посао (Закон о јавном бележничтву 2015, чл. 53.);
- уколико неоправдано одбије да обави неки посао одговоран је за штету која би настала;
- обављање послова у својству извршиоца завештања, старатеља над заоставштином, старатеља пословно неспособног лица или неког другог сличног пола заснованог на одлуци надлежног органа;
- чување тајне о подацима које је сазнао у обављању делатности, осим ако из закона, воље странака или садржине правног посла не произилази нешто друго (Закон о јавном бележничтву 2015, чл. 57);
- предузимање др. радњи у складу са законом.

Када се утврде да постоје спорни елементи, јавни бележник мора на то упозорити странке и у самој клаузули упозорити странке да је то учинио, односно да им је указао на спорне моменте и навести могуће последице, да води рачуна да неискусни учесници правног посла не буду оштећени и да се избегну грешке и сумње, а ако то не учини биће одговоран за штету која проистекне из таквог посла. Када јавни бележник није сачинио исправу, већ само оверава потписе странака на приватној исправи коју су странке донеле, не постоји његова одговорност у погледу исправности таквог акта.

Постојањем осигурања, обезбеђује се ризик од штете, коју јавни бележник или лице за које он одговара може да проузрокује трећем лицу својим погрешним поступањем приликом обаљања јавнобележничке делатности, укључујући ризик од штете услед оштећења, уништења или нестанка ствари (услед крађе, провале, пожара, поплаве, последице елементарне непогоде) примљених у јавнобележнички депозит, под уобичајеним општим условима осигурања (Закон о јавном бележничтву 2015, чл. 170. ст. 1 и 2.), као и ризик од судских трошкова које јавни бележник може да има у вези с осигураним случајем.

Јавни бележник је у обавези да се осигура од одговорности за штету коју би могао да проузрокује обављајући своју делатност (Закон о јавном бележничтву 2015, чл. 59. ст. 1.). Прописано је и да осигурање јавног бележника од одговорности обухвата и његово осигурање од одговорности за радње јавнобележничког заменика, помоћника, приправника и др. лица која раде код јавног бележника (Закон о јавном бележничтву 2015, чл. 59. ст. 2). Међутим, овом одредбом није изричито обухваћен један од субјеката за чије радње јавни бележник одговара, а реч је о лицу које је јавни бележник изабрао да обезбеђује просторије у којима се чувају ствари предате у јавнобележнички депозит, што је пропуштено да се помене у члану 59. ст. 2 ЗЈБ. Ово се може превазићи тумачењем да онај ко обезбеђује просторије јавнобележничког депозита, ради код јавног бележника, без обзира на начин ангажовања.

Обавезу да се осигурају од одговорности имају и лица која примењују правила о одговорности и осигурању од одговорности јавних бележника, као што у Комора (Закон о јавном бележништву 2015, чл. 58. ст 5.), јавнобележнички заменик и в.д. јавног бележника (Закон о јавном бележништву 2015, чл. 50. ст. 6). Јавни бележник је у обавези да се осигура од одговорности за радње јавнобележничког заменика с којим солидарно одговара, што је изричито предвиђено законом (Закон о јавном бележништву 2015, чл. 59. ст 2.), као и помоћника, сарадника, приправника и др. лица која раде код јавног бележника. Уколико јавни бележник учини штету намерно или грубом непажњом, осигуравајуће друштво има право регреса.

Осигурањем од одговорности нису обухваћени следећи одштетни захтеви: за смрт или телесну повреду особа и за оштећење, уништење или нестанак ствари (укључујући и крађу) ствари трећих лица; за уговорено проширење одговорности осигураника и на случајеве кад се по закону не одговара; за штету узроковану ратним или политичким ризицима без обзира да ли је ра објављен или не; за непоштовање уговорених рокова, уколико је за то одговорна странка; за заступање странака супротно одредбама Закона о јавним бележницима; за ускраћивање службених радњи од стране јавног бележника прописаних законом; за захтеве настале по истеку рока, тј. рока од 15 дана од дан преузимања новца или вредносних папира, уколико је обавештен предавач препорученим пошљиком о предаји новца и преузетих вредности у судски депозит; за трошкове попуне списа и књига, који су нестали у поступку са јавнобележничким списима након што се упразни место јавног бележника; када се не може утврдити одговорност уговарача осигурања у смислу ЗЈБ и Закона о привредним друштвима, подзаконских аката или услова осигурања; за штету на стварима и лицима услед загађивања земљишта или воде; због грешака у обрачуна и примени Јавнобележничке тарифе (Матић 2006, стр. 572).

Осигурање јавних бележника искључује случајеве кршења фискалних обавеза, тако да таква штета није покривена полисом осигурања (неплаћање пореза који су наплаћени приликом овера исправа), као и у случају штете која настане намерним радњама јавних бележника и лица која су запослена код њих. Осигурањем нису покривене штете које осигураник проузрокује током периода суспензије или привремене забране рада. Обавеза осигуравача је искључена и за штете проузроковане супружнику, прецима и потомцима јавног бележника, као и са рођацима који с њим живе у заједничком домаћинству.

Обавеза Коморе да се осигура од одговорности за радње в.д. јавног бележника с којим солидарно одговара, није посебно прописана законом, али треба узети у обзир да примена правила о осигурању јавних бележника налаже да се Комора осигура и од овог облика одговорности.

У случају постављања одштетног захтева, покриће се прво пружа по индивидуалној полиси осигурања јавног бележника, ако је има закључену, па тек онда по полиси колективног осигурања на нивоу Коморе. Како се осигурањем јавних бележника осигурава финансијска штета, осигурањем нису покривене материјалне штете на стварима и животињама које настану у просторијама јавног бележника, као ни нематеријална штета физичких лица.

Осигуравајућа кућа искључује обавезу осигурања за штете, губитке, трошкове и расходе било које природе када су непосредно или посредно настали или произишли из било којег од разних ризика (рат, непријатељства или ратне операције, грађанског рата, побуне, немира, револуције, пада владе, грађанских немира који се претварају у нереде, успостављања војне власти или узурпације власти) и ризика од тероризма. Такође, из осигурања јавних бележника искључене су штете које су настале на основу свесне повреде обавезе.

Закључење уговора о осигурању од одговорности и начин осигурања јавних бележника

У Србији јавни бележник је дужан да пре почетка рада закључи уговор о осигурању за штету коју би могао проузроковати обављањем делатности, у супротном разрешава се ако се није осигурао о одговорности или не плаћа накнаду за осигурање Комори (Закон о јавном бележништву 2015, чл. 31, т. 1 тач. 5, чл. 59).

Закључењем уговора, осигураник стиче два права према свом осигуравачу, и то: 1) осигуравач се обавезује да ослободи осигураника од свих потраживања које има треће лице на основу одговорности осигураника, 2) осигуравач мора да брани осигураника од нелегитимних захтева трећег лица како у судском поступку, тако и ван суда (Franck 2015, 943).

Осигураник се закључењем уговора, штити од последица његове грађанске одговорности за штете које причини трећим лицима и оштећенима се обезбеђује гаранција да ће бити обештећени и у случајевима када штету начини лице које је таквог имовинског стања, да не би могао надокнадити штету (Јанковец и Миладиновић 2006, 355).

Уговор о осигурању не може да садржи клаузуле којима би се ограничавало сопствено право трећег оштећеног лица јер се полази од тога да оно има основ у закону, а не у уговору о осигурању. Која се лица могу сматрати трећим лицима зависи од тога да ли се одговорност осигураника третира као уговорна или вануговорна одговорност. Природа посла јавног бележника је таква да његова одговорност може бити на основу уговора када предузима радње на основу пуномоћја странке, тако да се тада трећа лице може појавити само лице које у конкретном уговорном односу. Када јавни бележник обавља јавне послове по основу јавних овлашћења као треће лице се може појавити свако лице које је корисник његових услуга.

Уговарач осигурања може бити само јавни бележник као појединац или Комора која закључује колективно осигурање својих чланова. Својство осигураника има јавни бележник, било да је у питању индивидуално или колективно закључење уговора о одговорности. У случају да се јавни бележници осигуравају преко Коморе, дужни су да плаћају Комори накнаду за утврђену висину осигурања у складу са колективним уговором о осигурању који је закључила Комора са осигуравајућим друштвом (Закон о јавном бележништву 2015, чл. 59.). У Србији се осигуравачи не обавезују да у сарадњи са Комором односно

надлежним министарством, утврђују услове осигурања од професионалне одговорности јавних бележника, као што је то у државама у окружењу (Хрватска, БиХ, Република Српска).

Осигурање јавних бележника у Србији се спроводи као индивидуално или колективно, преко Коморе. Проблем код индивидуалног осигурања је што јавни бележник мора да води рачуна о усклађивању суме осигурања ако Комора промени износ минималног осигуравајућег покрића које сада износи 80.000 евра, самостално преговара и закључује полису осигурања, доставља доказ о закљученом осигурању, његовом продужењу, даје податке о осигуравачу и др. Осигурање мора да обухвати и осигурање од одговорности за радње јавнобележничког заменика, помоћника, сарадника, приправника, административног особља и др. лица која раде код јавног бележника. Када наведена лица за чије радње јавни бележник сноси одговорност проузрокују штету, он сноси одговорност за исту, а ако су штету проузроковали намерно или крајњом непажњом, јавни бележник има право на регрес за износ штете који је платио (Закон о јавном бележништву 2015, чл. 58.).

Солидарност као принцип узајамног покривања штете не постоји и није предвиђен у систему осигурања од професионалне одговорности јавних бележника у Србији, за разлику од неких земаља као што је Француска. Циљ оваквог осигурања је да се поред индивидуалног осигурања (које се успоставља за штету услед грешака, пропуста или непажње) успостави колективно осигурање јавних бележника за финансијске последице грешака и грубе непажње које нису покривене полисом приватног осигурања. Ово осигурање би се могло обезбедити путем формирања гарантног фонда којим би управљала Комора јавних бележника, односно посебно тело унутар Коморе које чине јавни бележници. Гарантни фонд би средства обезбеђивао из обавезних доприноса јавних бележника који би се уплаћивали на месечном нивоу.

Осигурани случај и висина осигурања

Осигуравачи у Србији предвиђају у својим општим условима за осигурање од одговорности најчешће да је осигурани случај настао онда када је учињена радња тј. пропуст приликом обављања делатности означене у полиси, којима је проузроковано чисто имовинска штета неком лицу. Сматра се да је осигурани случај настао када се штетни догађај почео остваривати.

Осигурани случај у осигурању од професионалне одговорности настаје у тренутку када треће оштећено лице захтева накнаду штете од осигураника (Јовановић, 2010, 33-39). Будући да се последица неке грешке или пропуста могу уочити и неколико година после дана када је нека радња требало да буде извршена, осигуравачи могу да прибегну скраћивању рока за пријаву осигураног случаја поводом којег може наступити штета. Због тога би требало у нашем јавнобележничком праву да буде одредба која не дозвољава осигуравачу да ограничава време застарелости своје обавезе, као што је то у неким другим правима, нпр. Аустријски грађански законик.

Колективно осигурање јавних бележника које тренутно обезбеђује Комора је осигурање законске грађанске одговорност јавних бележника за: чисто финансијске штете причињене трећим лицима, услед грешака и пропуста насталих у обављању делатности; за штету која је настала услед оштећења, уништења или нестанка ствари трећих лица које су примљене у јавнобележнички депозит; одговорност осигураника за штету коју у проузроковали јавнобележнички помоћник, сарадник, приправник, административно особље које је запослено у јавнобележничкој канцеларији. Из осигурања се искључује покриће штете настале услед грубе непажње осигураника (Услови осигурања од одговорности Дунав осигурања а.д.а).

Висина покрића за јавне бележнике утврђује се законом или одлуком органа извршне власти (министра) или Коморе, уз сагласност извршног органа власти. Сума осигурања утврђује се као најнижи износ по којима се осигурава јавнобележничка одговорност за бављење овом професијом.

Најнижи износ осигурања од одговорности јавних бележника у Србији за штету проузроковану обављањем јавнобележничке делатности, на основу законске одредбе и Статута Коморе, одређује Комора уз сагласност надлежног министарства (чл. 36. ст. 1 тач. 15) Статута). У Србији тај износ је утврђен на 80.000 евра на годишњем нивоу по једном осигураном случају и укупно за цео период покрића, у Литванији и Македонији је то 50.000 евра, у Португалу и Црној Гори 100.000 евра, у Федерацији БиХ и Републици Српској 250.000 КМ, у Аустрији 400.000 евра, а у Немачкој 500.000 евра (Мауер 2004, 411; Симонит 2008, 77; Палић и Харалампиева 2009, 132).

Приликом одређивања минималне суме осигурања законом овлашћени органи би требали да имају у виду да се осигурана сума може одредити по једним штетном догађају или за све штетне догађаје у оквиру текуће године осигурања. Од значаја је интезитет ризика којима су изложени јавни бележници, висина могуће претпостављене штете по предметима и пословима којима се баве и висина суме осигурања. У оним правним системима где је осигурање јавних бележника законом одређено као обавезно, тиме је избегнута опасност да јавни бележницу самостално уговарају мале суме осигурања које не би биле довољне приликом постављања више одштетних захтева.

Закључак

Увођење јавног бележништа у наше право је веома важан корак за нас и олакшало је обављање послова које су до сада радили судови. Јавнобележничка служба која је присутна у Србији од 01.09.014. године, допринела је значајно унапређењу правног промета и сигурности грађана у остваривању њихових права. Наравно, грешке у пропусти у раду јавног бележника су могући, без обзира на стриктна правила која се примењују приликом обављања јавнобележничке делатности.

Осигурање од одговорности јавних бележника је предуслов да би јавни бележник могао да почне да обавља свој посао. Уколико то не учини могла би

му престати служба или би могао дисциплински да одговара. Осигурање је веома важно због сигурности корисника услуга јавног бележника.

Осигурање од одговорности јавних бележника у себи садржи и јавни интерес, који се односи на заштиту трећих лица, без обзира да ли се она могу одредити или не. Посебно се може констатовати специфичност ове врсте осигурања, која се односи на предмет осигурања, статус осигураваача у уговору, циљ осигураника који постиже закључењем уговора о овој врсти осигурања, обавезу пријаве настанка осигураног случаја, статус трећег лица и др.

Осигурање од одговорности јавних бележника не представља само осигурање имовине, него отвара питања ограничености суме осигурања, одговорности осигураника као предмета осигурања, даје и могућност да треће оштећено лице постави директан захтев за накнаду штете према осигураваачу. Правни оквир за осигурање од јавнобележничке одговорности, састоји се у томе што законом треба да се пропишу одређени услови осигуравајућег покрића и суме осигурања које би закључивала Комора према најширем могућем покрићу. То би било пожељно јер индивидуална полиса осигурања садржи знатно већи број искључених ризика, тако да би полиса осигурања Коморе функционисала када затаји нека врста додатне гаранције за покриће већине ризика који нису покривени полисама које појединачно закључују јавни бележници. Сума осигурања по појединачном осигураном случају и укупно годишње могла би износити бар 1.000.000,00 евра, с тим да шира покрића буде утврђена применом само искључења у вези са суспензијом или привременом забраном рада, разлозима за изузеће, ратним ризицима и ризицима од тероризма.

Још увек само мали број осигуравајућих кућа у Србији у својој понуди имају понуду да осигурање јавних бележника од професионалне одговорности. Најчешћи разлози томе су недостатак статистичких података о штетама из претходног периода који су релевантни да се одреди адекватна премија осигурања, кратко постојање јавнобележничке професије, као новог института. Надлежно министарство и Комора би требали осигуравајућим кућама презентовати досадашња практична искуства и упоредно правна решења, која би могла подстаћи остала осигуравајућа друштва и бити им оријентир приликом конципирања услова осигурања и одређивања премије осигурања. Специфичност јавнобележничке делатности захтева и да се образују кадрови у осигурању који ће моћи на адекватан начин да раде на ликвидацији штета које се јаве у вези ове врсте осигурања. У нашем јавнобележничком праву треба да се предвиди одредба која не дозвољава осигураваачу да ограничава време застарелости своје обавезе.

Поред осигурања од професионалне одговорности које пружају осигуравајуће куће јавним бележницима, Комора може организовати Гарантни фонд са циљем обезбеђења заштите трећих оштећених лица и очувања поверења у професију и кога би покрили штете које превазилазе суму осигурања, као и оне које су искључене из осигуравајућег покрића.

Литература

1. Andresen, Ene. 2009. „State Tasks of the Public Office of Notary.” *Juridica international* 16 (3): 157-167.
2. Directive 2006/123/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on services in the internal market, Official Journal of the European Union, L 376, 27.12.2006.
3. Franck, Gunnar. 2015. „Injured parties and personal liability insurance: legal protection in European Private International Law.” *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu* 54 (70): 941-960.
4. International Union of Notaries <http://www.uinl.org>
5. Mayer, Thomas. 2004. *Profesionalna odgovornost (pravno) konsultantskih zanimanja u Nemačkoj*. Budva.
6. Murray, Peter. 2011. “French Notaries and the American Mortgage Crisis”, Rogoff, M., Dion, M.&Bither, E.eds.in: *The Financial Crisis of 2008: French and American Responses-Proceedings of the 2010 Franco-American Legal Seminar*, Available at SSRN: 275-286.
7. Simoniti, Sergej. 2008. *Uvođenje obaveznih osiguranja – Evropska unija i slovenačka iskustva*, Zbornik sa IX savetovanja „Evropski put” prava osiguranja Srbije posebno ugovora o osiguranju, Palić.
8. Todorović Simeonides, Mira. 2013. „O profesionalnoj odgovornosti javnih beležnika u Grčkoj.” *Evropska revija za pravo osiguranja* 12(2): 17-23
9. Verstappen, Leon. 2013. *The Hybrid Notary in a Split between Office and Enterprise* in: *Law&Governance, Beyond the Public-Private Law Divide*. The Hague: Eleven International Publishers, nr. 9: 25-59.
10. Бабић, Илија. 2009. *Облигационо право*. Београд: ЈП Службени гласник Београд, ФЕПИС-Универзитет Сингидунум.
11. Дабић, Љубиша. 2009. „Грађанскоправна одговорност носилаца слободних професија.” *Вох Иурис* 1 (1): 11-41.
12. Дабић, Љубиша. 2010. „Професионална одговорност носилаца слободних професија.” *Право и привреда* 47 (7-9): 44-58.
13. Закон о ванпарничном поступку, „Службени гласник СРС”, бр. 25/8 и 48/88 и “Службени гласник РС”, бр. 46/95- др. закон, 18/2005-др. закон, 85/2012, 45/2013-др. закон, 55/2014, 6/2015 и 106/2015-др. закон.
14. Закон о јавном бележничтву, „Службени гласник Републике Србије”. бр. 31/2011, 85/2012, 19/2013, 55/2014-др. закон, 93/2014-др. закон, 121/2014, 6/2015 и 106/2015.
15. Закон о облигационим односима, „Службени лист СФРЈ”, бр. 29/78, 39/85, 45/89-одлука УСЈ И 57/89, „Службени лист СРЈ”, бр. 31/93, „Службени лист СЦГ”, бр. 1/2003-Уставна повеља и „Службени гласник РС”, бр. 18/2020.
16. Иванчевић, Катарина. 2012. „Осигурање јавних бележника од професионалне одговорности.” *Европска ревија за право осигурања* 11(2): 66-74.

17. Јавнобележничка тарифа „Службени гласник Републике Србије”, бр. 91/2014, 103/2014, 138/2014, 12/2016, 17/2017, 67/2017, 98/2017, 14/2019, 49/2019, 17/2020, 91/2020 и 36/2021.
18. Јанковец, Ивица, и Зоран Миладиновић. 2012. *Право осигурања*. Ниш: Правни факултет.
19. Јовановић, Слободан. 2010. „Осигурање од одговорности - Уговорно покриће по систему настанка осигураног узрока или датума постављања одштетног захтева.” *Ревизија за право осигурања* 9 (1): 33-39.
20. Кнежић-Поповић, Драгана, и Љубиша Дабић. 2009. *Слободне професије-правни аспекти*. Београд: Институт за упоредно право.
21. Кнежић-Поповић, Драгана. 2009. „Дисциплинска одговорносту слободним професијама.” *Страни правни живот* 53 (2): 215-234.
22. Кривични законик Републике Србије, “Службени гласник Републике Србије”. бр. 85/2005, 88/2005-ипр. 107/2005-ипр. 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019.
23. Матић, Милан. „Осигурање од одговорности јавних бележника.” *Правни живот* 55 (11): 565-574.
24. Николић Младен, Ђорђе Сибиновић, Милан Почуча и Шаркић Небојша, 2020. *Право правосудних професија*. Београд: Правни факултет Универзитета Унион Београд, ЈП Службени гласник Београд.
25. Орлић, Миодраг. „Есеј о кривизи - у грађанском праву.” *Правни живот* 58 (1-2): 179-198.
26. Палич, Нада и Харалампиева, Емилија. 2009. „Обавезно осигурање од професионалне одговорности.” Зборник радова са регионалне конференције о нотаријату, ГТЗ, Скопље.
27. Полиса осигурања од одговорности Дунав осигурања а.д.а. Београд, чији је колективни уговорач Јавнобележничка комора Србије, за потребе од професионалне одговорности јавних бележника као осигураника и Услови за осигурање од професионалне одговорности јавних бележника Компаније Дунав осигурања а.д.а. Београд
28. Статут Јавнобележничке коморе Србије, објављен на веб-сајту Министарства правде преузето са: <https://www.mpravde.gov.rs/obavestenje/6598/usvojen-statut-javnobelesnicke-komore-srbije-.php>
29. Шаркић Небојша, Радуловић Дејан и Почуча Милан. 2019. *Посебни грађански поступци*. Београд: Правни факултет Универзитета Унион, Београд, ЈП Службени гласник Београд.
30. Шаркић, Небојша. 2004. *Одговорност јавних бележника-нотара*, Актуелни проблем накнаде штете и осигурања, Будва.

NEED AND REASONS FOR INSURANCE OF NOTARY PUBLICS DURING NOTARY ACTIVITY

Summary: In this paper, the authors investigate the needs and reasons for securing notaries when performing notary activities. The paper should investigate and

answer, what is the interest of the state, notaries and parties, in connection with performing notarial activity, legal basis and manner of conducting professional liability insurance of notaries, determining the amount of the insured case, the occurrence of the insured case, comparative legal solutions rights. The paper deals with persons who are participants in insurance (insured, insurer, injured party and other persons covered by insurance), the concept and subject of insurance, in this case professional liability insurance, the risk it carries, protection of the injured party and protection of property.

Key words: professional liability, notary activity, liability insurance, damage, party protection, third party injured party, notary public

